

การศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการตีพิมพ์ โดยใช้สีและแผนผัง เพื่อกระตุ้นทักษะการจำ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

วนิดา พรหมบุตร และ เอกพล ช่วยวงศ์ญาติ*

บทคัดย่อ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการตีพิมพ์ โดยใช้สีและแผนผังกระตุ้นความจำที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น กลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ยูนิต ซี 2) จำนวน 38 คน ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนจัดการเรียนรู้เพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบประเมินผลงานนักเรียน โดยนำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบ มาแสดงเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการวิจัยด้านทักษะการจำ ตอนที่ 2 ผลการวิจัยเรื่องพัฒนาการทางดนตรี ตอนที่ 3 ผลการวิจัยเรื่องความสนใจผลการวิจัยพบว่า

1) การใช้สีและแผนผังสามารถพัฒนาทักษะการจำของผู้เรียนให้อยู่ในระดับดีมาก มีจำนวน 15 คน คิดเป็น 39.47 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับดี มีจำนวน 8 คน คิดเป็น 21.05 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 คน คิดเป็น 21.05 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับต้องปรับปรุง จำนวน 7 คน คิดเป็น 18.42 เปอร์เซ็นต์ หากพิจารณาระดับดีมากและระดับดีรวมกันได้จำนวน 23 คน คิดเป็น 60.52 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น่าพอใจ แสดงให้เห็นว่าเป็นระดับคุณภาพที่มีจำนวนเป็นส่วนมากของชั้นเรียน

2) ผลการประเมินพัฒนาการทางดนตรี การตีพิมพ์ของนักเรียนที่อยู่ในระดับดีมาก มีจำนวน 18 คน คิดเป็น 47.36 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับดี มีจำนวน 5 คน คิดเป็น 13.15 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 9 คน คิดเป็น 23.68 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับต้องปรับปรุง จำนวน 6 คน คิดเป็น 15.78 เปอร์เซ็นต์

3) ผลการประเมินความสนใจ การตีพิมพ์ของนักเรียนที่อยู่ในระดับดีมาก มีจำนวน 20 คน คิดเป็น 52.63 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับดี มีจำนวน 3 คน คิดเป็น 7.89 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับปานกลาง

* อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์)

จำนวน 6 คน คิดเป็น 15.78 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับต้องปรับปรุง จำนวน 9 คน คิดเป็น 23.68 เปอร์เซ็นต์

การใช้สีและแผนผังมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นทักษะการจำนั้น เป็นวิธีการที่สามารถช่วยฟื้นฟูแรงและประหยัดเวลาแก่ผู้สอน และที่สำคัญยังพบว่า เด็กบางคนมีความตื่นตัวและสนุกในการบันทึกความจำของตนเองเป็นแผนผังแล้วตีตามที่ตนเองวาดขึ้นด้วยจินตนาการ เด็กบางคนสามารถใช้สัญลักษณ์อื่นแทนสีบนแผนผัง เช่น รูปดาว รูปสี่เหลี่ยม รูปวงกลม เพื่อบ่งบอกความแตกต่างการใช้มือว่ามือขวาและซ้าย ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ครูผู้สอนเกิดความรู้สึกว่าเด็กสามารถคิดได้หลากหลายมากกว่าที่ครูกาคาดการณ์ไว้ ซึ่งเป็นผลดีสำหรับนักเรียนในการใช้ทักษะการคิดไปพร้อมกับการใช้ทักษะการจำ

คำสำคัญ : ขิม สี แผนผัง กระตุ้นทักษะการจำ

1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนการสอนทักษะด้านดนตรีไทยที่เป็นภูมิปัญญาของครูในอดีตใช้หลักการสำคัญคือ 4 ประการ คือ ฟัง คิด ทำตามอย่างครู และทำซ้ำจนชำนาญ ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะด้านต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันอย่างแนบเนียน ต่อมาเมื่อมีโน้ตเพลงซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่อย่างดนตรีตะวันตกเกิดขึ้นและนำมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีไทยในสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ ทำให้นักเรียนเข้าถึงเพลงไทยมากขึ้นและเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาดนตรีต่อไปในอนาคต แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นผลเสียต่อผู้เรียนดนตรีไทยในระดับพื้นฐาน คือ หากยึดติดกับโน้ตและเอาใจใส่กับการอ่านโน้ตมากเกินไปจะทำให้ผู้เรียนขาดทักษะการฟัง ขาดทักษะการคิด เนื่องจากยึดติดกับภาพของตัวโน้ตที่เป็นอักษร ด ร ม ฟ ช ล ท ดั มากกว่าการจดจำระดับเสียงสูง-ต่ำ อีกทั้งยังมีได้จำกัดตำแหน่งรูปแบบ การใช้มือสำหรับบรรเลงเครื่องดนตรีไทย

ปัญหาสำคัญอีกประการ คือ จำนวนนักเรียนที่เรียนปฏิบัติไม่สัมพันธ์กับจำนวนครูผู้สอน กล่าวคือ การเรียนปฏิบัติดนตรีนั้นเป็นเรื่องพัฒนาทักษะเฉพาะด้านที่โดยปกติจะต้องสอนแบบตัวต่อตัว หรือกล่าวได้ว่าครูหนึ่งคนต่อนักเรียนหนึ่งคน หรือครูหนึ่งคนต่อนักเรียน ไม่เกิน 5 คน จึงจะพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพตามการเรียนรู้ของเด็ก แต่ในการสอนปฏิบัติในชั้นเรียนที่เกิดขึ้นจริงและเป็นปัญหาต่อครูสอนดนตรีทั่วไป คือ ครูหนึ่งคนต่อนักเรียนทั้งระดับชั้น ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเรื่องต่างๆ เช่น เครื่องดนตรีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน ระยะเวลาไม่เพียงพอ เป็นต้น

การแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นสิ่งสำคัญและท้าทายผู้สอน ในการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการปฏิบัติเครื่องดนตรีจริง เพื่อนักเรียนทุกคนจะไม่มีโอกาสปฏิบัติเครื่องดนตรีจริง จะเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการทางดนตรีของเด็กในอนาคต ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องคิดพัฒนานวัตกรรมการสอนดนตรีไทยสำหรับเด็ก เพื่อแก้ปัญหาข้างต้นและจะได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอน

จากประสบการณ์การสอนขิม สำหรับเด็กประถมศึกษา ผู้วิจัยตระหนักเสมอว่า การสอนดนตรีไทยจากภูมิปัญญาของครูในอดีตนั้นยังคงเป็นวิธีการสอนที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ในระยะยาว

และในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้พบว่า สิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีความสุขกับการเรียนขิมสำหรับเด็กช่วงอายุ 7-9 ขวบ คือ การใช้สีเป็นสัญลักษณ์และแผนผังการใช้มือบอกตำแหน่งแทนตัวโน้ต เป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตการเคลื่อนไหวและการฟังมากขึ้น โดยสามารถจดจำรูปแบบการใช้มือตีขิมในแต่ละทำนอง เป็นแผนผังด้วยตนเอง ทำให้เด็กเกิดความมั่นใจและสนุกกับการเรียน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึง สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนขิมขึ้นโดยใช้สีและแผนผังกระตุ้นทักษะการจำของผู้เรียนขิม ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ยูนิทซี) โดยอาศัยหลักการและภูมิปัญญาการเรียนการสอนดนตรีไทย คือ การต่อเพลง ที่มีมาแต่โบราณเป็นหลักการพื้นฐาน มาประยุกต์เข้ากับนวัตกรรมที่สร้างขึ้นใหม่มาใช้ในการเรียนการสอนขิม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์)

2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการตีขิม โดยใช้สีและแผนผังกระตุ้นทักษะการจำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3) สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนและแผนการเรียนรู้อันผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทักษะการตีขิมอยู่ในระดับดี

4) ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 38 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ บทเรียนและแผนการเรียนรู้อันผู้วิจัยสร้างขึ้น
- 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะการตีขิม

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554

5) ข้อตกลงเบื้องต้น

บทเพลงที่ทำวิจัย 1 เพลง คือ เพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว

6) นิยามศัพท์เฉพาะ

ทักษะการตีขิม	หมายถึง	ความสามารถในการตีขิม ด้วยความเข้าใจในเรื่อง ทำนองและจังหวะ
แผนผัง	หมายถึง	แผนผังขิมที่บอกตำแหน่งของสายขิมและหย่องขิม
สี	หมายถึง	สีต่างๆ ที่ให้นักเรียนเลือกใช้ระบายเพื่อบอกตำแหน่ง การตีขิมในแต่ละทำนองด้วยตนเอง

ต่อเพลง	หมายถึง	การสอนตีซิมด้วยทักษะการจำและการปฏิบัติโดยครูจะต่อทำนองเพิ่มให้ทีละน้อยตามศักยภาพของเด็ก
พยางค์	หมายถึง	1 ตัวโน้ต
คำ	หมายถึง	1 ห้องเพลง
วรรค	หมายถึง	4 ห้องเพลง
ประโยค	หมายถึง 1	บรรทัด หรือ 8 ห้องเพลง
เสียงสูง	หมายถึง	โน้ตที่อยู่ฝั่งเสียงสูง ซ้ายมือ
เสียงกลาง	หมายถึง	โน้ตที่อยู่ฝั่งเสียงกลาง ของตัวซิม
เสียงต่ำ	หมายถึง	โน้ตที่อยู่ฝั่งเสียงต่ำ ขวามือ

7) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้บทเรียนและแผนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ทั้งด้านการนำเสนอแนวคิดและกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน
2. ได้นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้การเรียนดนตรีไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ
3. เป็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยเครื่องมือชนิดอื่น เพื่อให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ตามวัย

8) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น 2 ประเภท ตามลำดับการใช้ดังนี้

ก. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 1) **แผนจัดการเรียนรู้** เป็นแผนจัดการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นทักษะการจำสำหรับพัฒนาทักษะการตีซิม โดยมีลำดับขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน คือ

เพลงแขกประเทศ ชั้นเดียว

ท่อน 1

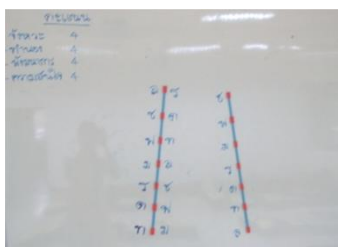
ดัลลล	ดัลลล	ดัลซซซ	ดัลซม	ซมรด	ซดรม	ซลซม	ซมรด
คำที่ 1	คำที่ 2	คำที่ 3	คำที่ 4	คำที่ 5	คำที่ 6	คำที่ 7	คำที่ 8

ท่อน 2

ซ่มซัวร์	มัวร์ดัล	ซมซล	ซลดัวร์	ซมรด	ซดรม	ซลซม	ซมรด
คำที่ 1	คำที่ 2	คำที่ 3	คำที่ 4	คำที่ 5	คำที่ 6	คำที่ 7	คำที่ 8

ขั้นที่ 1 รู้ตำแหน่งแต่ละพยางค์

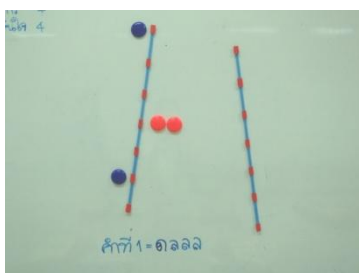
เป็นขั้นแนะนำและทบทวนส่วนประกอบและตำแหน่งของสายซิมที่มีระดับเสียงต่างๆ โดยนักเรียนได้มีประสบการณ์มาจากการฝึกทักษะพื้นฐานมาแล้ว 6 สัปดาห์

ภาพที่ 1 : แผนผังที่ครูเขียนบนกระดาน

ขั้นที่ 2 ใช้สีกำหนดตำแหน่ง

เป็นขั้นตอนที่ครูอธิบายและสาธิตการใช้สีกำหนดตำแหน่งการตีที่สายซิมโดยแยกสีตามการใช้มือซ้าย ขวา จากตัวอย่างแผนผังซิมบนกระดานหน้าชั้นเรียนโดยต่อเพลงที่ละพยางค์ ทีละคำ

ภาพที่ 2 : คำที่ 1 เพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว

ขั้นที่ 3 สร้างแผนผังการใช้มือ

ครูให้นักเรียนดูแผนผังต้นแบบบนกระดาน และกำหนดตำแหน่งบนแผนผังให้นักเรียนสังเกต หลังจากนั้นครูสาธิตการใช้มือตี ขณะที่ครูสาธิตให้นักเรียนตามบนอากาศ ขั้นตอนนี้เป็นการสร้างภาพจินตนาการ เมื่อตีบนอากาศเสร็จให้ตีบนแผนผังซิมจำลองเพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้นิ้วมือและจังหวะในการตีแต่ละพยางค์ที่ถูกต้อง หลังจากนั้นนักเรียนได้ตีบนแผนผังจำลองได้แล้ว ให้นักเรียนบนอากาศพร้อมกันอีกครั้ง แต่ตอนนี้ให้นักเรียนมองที่หย่องซิมจริง แทนการมองบนกระดาน เมื่อเข้าใจแล้ว จึงให้นักเรียนตีลงบนซิมจริง ครูตั้งคำถามว่า **นักเรียนได้ยินโน้ตเสียงอะไรบ้าง** เมื่อนักเรียนตอบได้ จึงให้บันทึกโน้ตโดยการใช้สระบายในแผนผังด้วยตัวเอง

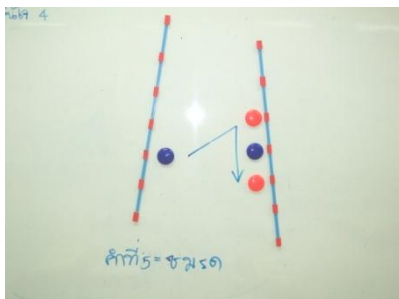
ภาพที่ 3 : การใช้แผนผังซิมจำลองในห้องเรียน

ภาพที่ 4 : การกำหนดสีบนแผนผังของนักเรียน

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยงความคิดดีเป็นเพลง

เมื่อนักเรียนสามารถทำได้อย่างพร้อมเพรียงและตรงจังหวะแล้ว จึงให้นักเรียนทดลองตีขิมตามทำนองที่ครูต่อให้ คราวนี้นักเรียนจะได้ยินเสียงขิมที่ตนเองตี นักเรียนจะต้องเชื่อมโยงความคิดระหว่างภาพที่เห็นและเสียงที่ได้ยินเข้าด้วยกัน โดยต้องควบคุมให้ตีในตำแหน่งที่ถูกต้องและตรงจังหวะ เพื่อจะได้ทำนองที่ถูกต้อง ความตั้งใจและการสังเกตจากการดูและการฟังจะทำให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ภาพที่ 5 : คำที่ 5 เพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว

ขั้นที่ 5 ให้ความฝึกซ้อม

การให้ความฝึกซ้อมหมายถึง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ของตนเอง โดยการดูแลอย่างใกล้ชิด ซึ่งจำเป็นจะต้องซ้อมไปพร้อมกัน ขั้นตอนนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สังเกตเพื่อนร่วมชั้น และสามารถซักถามได้อย่างอิสระ หากพบว่านักเรียนคนใดยังไม่สามารถปฏิบัติได้ ครูจะใช้วิธีการจับมือนักเรียนตีตามทำนองเพลงและอธิบายด้วยน้ำเสียงที่อ่อนโยน และให้กำลังใจ โดยจะหลีกเลี่ยงการอธิบายวิธีการแก้ปัญหาหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 6 ประเมินผล และทดสอบ

ทุกครั้งทำชั่วโมง นักเรียนจะต้องได้รับการประเมินผลและทดสอบจากครู โดยนักเรียนต้องตีขิมให้ดูทีละคน เพื่อครูจะได้สังเกต บันทึกผล และประเมินผลเป็นรายบุคคล ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ จังหวะถูกต้อง ทำนองถูกต้อง พัฒนาการ และความสนใจ

ข. เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้

- 1) แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู
- 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
- 3) แบบสัมภาษณ์นักเรียน
- 4) แบบประเมินผลงานนักเรียน

ตารางที่ 1 : แผนดำเนินการวิจัย

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา		เดือน ที่	ตัวชี้วัด	ผู้สอน	หมายเหตุ
		เวลา	ครั้ง				
1	ทักษะพื้นฐานตีกระทบ 1)ตีเปิดไม้ 2)จับคู่น็อคคู่ 8 ตีแบบกระทบ	50 นาที	2	1	ศ 2.1/2	อ.วนิดา	-
2	ทักษะพื้นฐานตีสลัดมือ 1)ตีเปิดไม้ 2)จับคู่น็อคคู่ 8 ตีแบบสลัดมือ	50 นาที	2	1	ศ 2.1/2	อ.วนิดา	-
3	ทักษะพื้นฐานตีแบบเดินมือ - ตีไล่เสียงขึ้น-ลงสลัดมือ	50 นาที	2	2	ศ 2.1/2	อ.วนิดา	-
4	ต่อเพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว 1)รู้ตำแหน่งแต่ละพยางค์ 2)ใช้สีกำหนดตำแหน่ง 3)สร้างแผนผังการใช้มือ 4)เชื่อมโยงความคิดตีเป็นเพลง 5)ให้เวลาฝึกซ้อม 6)ประเมินผล และทดสอบ	50 นาที	8	2-4	ศ 2.1/3 ศ 2.1/4 ศ 2.1/6	อ.วนิดา	สร้างแผน เพื่อทำ วิจัย
5	สรุป เสนอในรูปแบบวิจัย	-	-	5		อ.วนิดา	

9) วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) มีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) การวางแผน (Planning)
- 2) การปฏิบัติ (Action)
- 3) การสังเกต (Observation)
- 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection)

10) การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แผนจัดการเรียนรู้เพลงแขกบรเทศ ชั้นเดียว เครื่องมือที่สะท้อนผลการเรียนรู้ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบประเมินผลงานนักเรียน โดยดำเนินการในช่วงระยะเวลาภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554

11) การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยนำผลคะแนนที่ได้จากสังเกตพฤติกรรมและการทดสอบนักเรียนจากการบรรเลงเพลงแขกประเทศ ชั้นเดียว เป็นรายบุคคล โดยพิจารณาจาก 4 ด้าน คือ จังหวะ ทำนอง พัฒนาการ และความสนใจ แล้วนำผลคะแนนที่ได้ในแต่ละด้านมารวมผล แสดงเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตลอดภาคการศึกษา

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพแล้วนำเสนอ ดังนี้

- 1) หาค่าคะแนนเฉลี่ย จากคะแนนที่ได้ทำกิจกรรมต่างๆ โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

- 2) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ เปรียบเทียบดูค่าคะแนน ต่างๆ ในการเรียน

12) สรุปผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกในหน่วยการเรียนรู้ ที่ 4 เรื่อง แขกประเทศ ชั้นเดียว เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ทักษะการตีพิมพ์ โดยพิจารณา 4 ด้าน คือ

1. **จังหวะ** พิจารณาเกี่ยวกับจังหวะของเพลง การจัดสัดส่วนจังหวะในขณะที่บรรเลงเพลง การควบคุมจังหวะขณะบรรเลง ความต่อเนื่อง โดยครูเป็นผู้สังเกตและประเมินจากการปฏิบัติ
2. **ทำนอง** พิจารณาเกี่ยวกับทำนอง ได้แก่ ความแม่นยำ ความสมบูรณ์ของเสียง
3. **พัฒนาการ** พิจารณาเกี่ยวกับการพัฒนาในภาพรวมของนักเรียนเป็นรายบุคคลในเรื่องจังหวะและทำนอง
4. **ความสนใจ** พิจารณาจากพฤติกรรมในชั้นเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนจัดการเรียนรู้ เพลงแขกประเทศ ชั้นเดียว แบบสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน แบบสัมภาษณ์นักเรียน แบบประเมินผลงานนักเรียน และสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปลายภาค โดยดำเนินการในช่วงระยะเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 ได้สรุปงานวิจัย เป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยด้านทักษะการจำ

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยเรื่องพัฒนาการทางดนตรี

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยเรื่องความสนใจ

ตอนที่ 1 ผลการวิจัยด้านทักษะการจำ

พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องทักษะการจำ จังหวะ และ ทำนอง ที่อยู่ในระดับดีมาก มีจำนวน 15 คน คิดเป็น 39.47 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับดี มีจำนวน 8 คน คิดเป็น 21.05 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 คน คิดเป็น 21.05 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับต้องปรับปรุง จำนวน 7 คน คิดเป็น 18.42 เปอร์เซ็นต์

สรุปคะแนนจำแนกตามกลุ่มคะแนน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ยูนิต ซี 2) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นระดับประถม (ศึกษาศาสตร์) พบว่า การใช้สีและแผนผังกระตุ้นทักษะการจำ ของนักเรียนในการตีพิมพ์ สามารถช่วยให้นักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมากซึ่งจัดเป็นจำนวนสูงที่สุดในกลุ่มนักเรียนทั้ง 4 กลุ่มที่จัดลำดับตามคุณภาพ และหากพิจารณาระดับดีมากและระดับดีรวมกันได้จำนวน 23 คน คิดเป็น 60.52 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น่าพอใจ เนื่องจากเป็นจำนวนที่เป็นกลุ่มของเด็กส่วนมากในห้องที่แสดงให้เห็นว่ามีทักษะการจำด้านจังหวะและทำนองอยู่ในระดับดีและดีมาก

ตอนที่ 2 ผลการวิจัยเรื่องพัฒนาการทางดนตรี

ผลการประเมินพัฒนาการทางดนตรี การตีพิมพ์ของนักเรียนที่อยู่ในระดับดีมาก มีจำนวน 18 คน คิดเป็น 47.36 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับดี มีจำนวน 5 คน คิดเป็น 13.15 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 9 คน คิดเป็น 23.68 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับต้องปรับปรุง จำนวน 6 คน คิดเป็น 15.78 เปอร์เซ็นต์

สรุปคะแนนจำแนกตามกลุ่มคะแนน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ยูนิต ซี 2) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นระดับประถม (ศึกษาศาสตร์) พบว่า การใช้สีและแผนผังกระตุ้นทักษะการจำ ของนักเรียนในการตีพิมพ์ สามารถช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางดนตรี อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 18 คน ซึ่งจัดเป็นจำนวนสูงที่สุดในกลุ่มนักเรียนทั้ง 4 กลุ่มที่จัดลำดับตามคุณภาพ และหากพิจารณาระดับดีมากและระดับดีรวมกันได้จำนวน 23 คน คิดเป็น 60.52 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น่าพอใจ

ตอนที่ 3 ผลการวิจัยเรื่องความสนใจ

ผลการประเมินความสนใจ การตีพิมพ์ของนักเรียนที่อยู่ในระดับดีมาก มีจำนวน 20 คน คิดเป็น 52.63 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับดี มีจำนวน 3 คน คิดเป็น 7.89 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 6 คน คิดเป็น 15.78 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับต้องปรับปรุง จำนวน 9 คน คิดเป็น 23.68 เปอร์เซ็นต์

สรุปคะแนนจำแนกตามกลุ่มคะแนน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ยูนิต ซี 2) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) พบว่า การใช้สีและแผนผังกระตุ้นทักษะการจำของนักเรียนในการตีพิมพ์ สามารถช่วยให้นักเรียนมีความสนใจ อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 20 คน ซึ่งจัดเป็นจำนวนสูงที่สุดในกลุ่มนักเรียนทั้ง 4 กลุ่มที่จัดลำดับตามคุณภาพ และหากพิจารณาระดับดีมากและระดับดีรวมกันได้จำนวน 23 คน คิดเป็น 60.52 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น่าพอใจ

13) อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ทักษะการตีพิมพ์ โดยใช้สีและแผนผังเพื่อกระตุ้นทักษะการจำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยวัดและประเมินผลจากพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออก 4 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจจังหวะ ความเข้าใจทำนอง พัฒนาการทางดนตรี และความสนใจ สามารถอภิปรายเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

ผลวิจัยและความสอดคล้องกับดนตรีสำหรับเด็กประถม 1-3

ณรุทธ์ สุทธิจิตต์ (2541:9-13) ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการสอนดนตรี ได้กล่าวถึงพัฒนาการทั่วไปและพัฒนาการทางดนตรีของเด็กในช่วงอายุ 7-12 ปี ว่า เด็กวัยนี้ มีพัฒนาการทางความคิดเจริญขึ้นเป็นลำดับ สามารถเข้าใจเกี่ยวกับรูปธรรมอย่างมีเหตุมีผลได้ สามารถจัดหมู่สิ่งของต่างๆ ได้ มีสมาธิมากขึ้น สามารถตอบสนองจังหวะที่ซับซ้อนมากขึ้นได้ ความคงที่ของจังหวะมีมากขึ้น ฟังได้มากขึ้น มีความเข้าใจเรื่องระดับเสียงมากขึ้น สามารถเล่นเครื่องทำนองได้ การเคลื่อนไหวเพื่อตอบสนองเสียงดนตรีมีความสำคัญของเด็กวัยนี้ การจัดกิจกรรมควรมีแบบแผนที่ซับซ้อนมากขึ้นกว่าเด็กวัยที่ผ่านมา

จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (ยูนิท ซี 2) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ที่เรียนทักษะการตีพิมพ์โดยใช้สีและแผนผังกระตุ้นความจำ สามารถจัดหมวดหมู่ทำนอง มีความเข้าใจในการจัดกลุ่มทำนอง โดยมีคำสำคัญในการเชื่อมโยงความคิด คือ “คำ” หมายถึง กลุ่มทำนองเพลงกลุ่มย่อยที่สุด มีโน้ต 4 ตัวใน 1 ห้องเพลง เช่น ดลลล หรือ ดลลช เป็นต้น สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ นอกจากเด็กจะจำตำแหน่งในการตีแต่ละคำได้แล้วเด็กยังสามารถพิจารณาความเหมือนหรือแตกต่างของทำนองได้ เช่น ในเพลงแขกบรเทศ ท่อนที่ 1 มีทั้งหมด 8 คำ เด็กสามารถมองภาพรวมได้ว่า แต่ละคำที่ร้อยเรียงกันนั้น มีคำใดที่ใช้ซ้ำกัน เช่น

แขกบรเทศ ท่อน 1

ลำดับ	คำที่ 1	คำที่ 2	คำที่ 3	คำที่ 4	คำที่ 5	คำที่ 6	คำที่ 7	คำที่ 8
ทำนอง	ดลลล	ดลลล	ดชชช	ดลลช	ชมรด	ชดรม	ชลชช	ชมรด
ความคิด	ใช้คำซ้ำ				ใช้คำซ้ำ			

ภาพที่ 6 : ผลงานนักเรียนกำหนดตำแหน่งบนแผนผัง แยกทีละคำ

นอกจากนี้ ประโยชน์จากการให้เด็กวาดแผนผังด้วยตัวเองยังสามารถช่วยให้เด็กเห็นภาพการจัดกลุ่มทำนองได้ชัดเจนขึ้นเปรียบเสมือนภาพต้นแบบสำหรับการจำทำนองเพลงที่เรียน เด็กให้มีความสามารถจัดกลุ่มทำนองโดยการวิเคราะห์โครงสร้างเพลงอย่างง่าย คือ สามารถคิดแยกแยะโครงสร้างของเพลงแขกบรเทศ ท่อน 1 และ ท่อน 2 มี ว่าทำนองที่ซ้ำกัน ใน 4 คำสุดท้าย เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า

“เด็กในวัยนี้สามารถพัฒนาแนวคิดเรื่องรูปแบบของบทเพลงไปด้วย ซึ่งควรเลือกรูปแบบง่ายๆ ให้เด็กพอทราบว่า เพลงก็มีรูปแบบเช่นเดียวกับการที่โรงเรียนมีแบบเครื่องแต่งกายของนักเรียนโดยทั่วไปเพลงเด็กๆ มักมีรูปแบบที่ซ้ำทวนทำนองอยู่หนึ่งหรือสองทำนองสลับกัน ”

ณรุทธ์ สุทธจิตต์(2541:9-13)

ผลวิจัยและความสอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องความจำ (Memory)

จากกระบวนการของความจำสามารถแบ่งได้เป็นสามขั้นตอน คือขั้นการรับรู้หรือเรียนรู้ ประสบการณ์ (Acquisition) ขั้นการเก็บประสบการณ์ต่างๆ เอาไว้ (Retension) ขั้นการนำประสบการณ์ที่เก็บไว้มาใช้ (Retrieval)

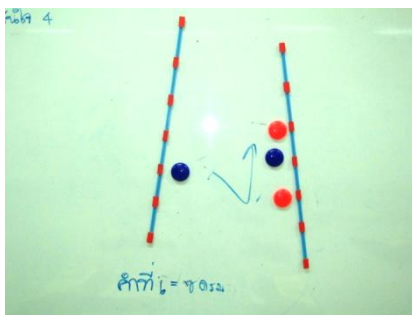
ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้หรือเรียนรู้ประสบการณ์ (Acquisition) หมายถึง ก่อนที่ผู้เรียนจะจดจำสิ่งใดย่อมต้องผ่านขั้นตอนรับรู้สิ่งต่างๆ และบางส่วนของสิ่งเหล่านี้จะได้รับการบันทึกไว้ในระบบประสาท ซึ่งเรียกว่าเป็นระบบความทรงจำ (Memory trace) สำหรับในการวิจัยนี้ได้สร้างประสบการณ์การรับรู้ คือ การใช้สี กำหนดตำแหน่งในแผนผังขิมให้นักเรียนเห็นภาพ เพื่อรู้ตำแหน่งการตีที่สายขิมมากกว่าการจำภาพตัวอักษรที่แทนเสียงโน้ตเพียงอย่างเดียว

ขั้นที่ 2 ขั้นการเก็บประสบการณ์ต่างๆ เอาไว้ (Retension) เป็นขั้นตอนที่เด็กที่ให้เด็กจดจำประสบการณ์ต่างๆ ในชั้นเรียน ได้แก่ ภาพแผนผังต้นแบบบนกระดาน การใช้มือตืออากาศพร้อมใช้จินตนาการ การตีบนแผนผังขิมจำลอง ทำให้รู้ตำแหน่งเสียงที่ใช้ โดยมีสีกำหนดขอบเขตการมอง คำสำคัญจากครู เสียงของโน้ตแต่ละทำนอง รวมถึงบรรยากาศในชั้นเรียน เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่เสริมให้เด็กสามารถบันทึกความจำส่วนตัวได้ เด็กแต่ละคนก็จะสามารถจำประสบการณ์ต่างๆ ได้แตกต่างกัน

ขั้นที่ 3 คือ ขั้นการนำประสบการณ์ที่เก็บไว้มาใช้ (Retrieval) เป็นขั้นที่ผู้เรียนพยายามระลึกถึงสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว และนำเอาสิ่งนั้นออกมาจากระบบความทรงจำ เพื่อใช้ในการเรียนรู้ประสบการณ์หรือสิ่งใหม่ๆ ต่อไป ขั้นตอนนี้หมายถึงกระบวนการทบทวนความรู้การตีขิม โดยอาศัยการทำซ้ำ จนจำได้และเกิดความเข้าใจ มีความมั่นใจโดยครูจะเป็นผู้เพิ่มข้อมูลที่ละน้อย เรียกว่า การต่อเพลง เมื่อเด็กจำของเก่าได้จึงต่อความรู้ใหม่ให้ พร้อมการใช้สื่อต่างๆ อย่างมีขั้นตอนและเหมาะสมและเปิดโอกาสให้เด็กได้มีโอกาสฝึกซ้อมด้วยตนเองเพื่อระลึกประสบการณ์เดิมที่ถูกต้องได้หลายครั้ง จนสามารถทำได้แล้วจึงเพิ่มความรู้ใหม่ให้

จากผลการศึกษาเรื่อง การจำ จังหวะ และ ทำนอง ของนักเรียนสามารถจัดได้ 4 กลุ่ม คือระดับดีมาก มีจำนวน 15 คน คิดเป็น 39.47 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับดี มีจำนวน 8 คน คิดเป็น 21.05 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 8 คน คิดเป็น 21.05 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในระดับต้องปรับปรุง จำนวน 7 คน คิดเป็น 18.42 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มเด็กที่มีความจำระยะสั้นและยาวได้ คือ

กลุ่มที่ได้ระดับคะแนน ปานกลางขึ้นไป จัดอยู่กลุ่มที่มีระบบความจำระยะยาวอยู่ในเกณฑ์ดี เนื่องจากสามารถผ่านการประเมินการตีพิมพ์ได้ สำหรับกลุ่มที่ต้องปรับปรุงจำนวน 7 คน นั้นเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถตีพิมพ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ ไม่สามารถจดจำจังหวะและทำนองได้ ไม่ชอบดนตรี และไม่สนใจการเรียน เป็นต้น

ภาพที่ 7 : แผนผังต้นแบบจากครูเพื่อกระตุ้นทักษะการจำ

ฉะนั้นสามารถ สรุปได้ว่า การใช้สีและแผนผังกระตุ้นทักษะการจำสามารถช่วยฟื้นฟูแรงและประหยัดเวลาแก่ครู และที่สำคัญยังพบว่า เด็กบางคนมีความตื่นตัวและสนุกในการบันทึกความจำบนแผนผังแล้วติดตามที่ตนเองวาดขึ้นจากผลงานของตนเอง เด็กบางคนมีอิสระในการเลือกสีสันทันเองชอบแล้วบันทึกด้วยตนเอง เด็กบางคนสามารถใช้สัญลักษณ์อื่นแทนสีบนแผนผัง เช่น รูปดาว รูปสี่เหลี่ยม รูปวงกลม ใช้สำหรับบ่งบอกความแตกต่างการใช้มือ ว่ามือซ้ายและมือขวาจะต้องตีตรงตำแหน่งใด ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ครูผู้สอนเกิดความรู้สึกว่าเด็กสามารถคิดได้หลากหลายมากกว่าที่ครูคาดการณ์ไว้ ซึ่งเป็นผลดีสำหรับนักเรียนในการใช้ทักษะการคิดที่มากกว่าทักษะการจำเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตามวิธีการสอนนี้จะสัมฤทธิ์ผลมากขึ้นได้ จะต้องอยู่ที่จำนวนนักเรียนที่เหมาะสมกับครู และต้องใช้กับกลุ่มเด็กที่มีพื้นฐานชอบและรักดนตรีมาก่อนจึงจะสามารถพัฒนาเด็กได้ดีขึ้น

14) ผลสะท้อนความคิดจากครู

1) การวัดประเมินความเข้าใจเรื่องจังหวะและทำนองของนักเรียนในการตีพิมพ์จำเป็นต้องประเมินควบคู่กันไปจึงจะเห็นผลเชิงประจักษ์ชัดเจน ว่าเด็กแต่ละคนสามารถตีพิมพ์ได้ถูกต้องมากน้อยเพียงใด

2) ความจำของนักเรียนสามารถพัฒนาได้ ด้วยวิธีการทบทวน และฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอซึ่งการพัฒนาทักษะการจำของเด็กนั้นสามารถพิจารณาจากการตีพิมพ์ตามบทเพลงที่กำหนดได้

3) สิ่งที่จะช่วยให้การสอนในหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ ประสบความสำเร็จได้ ครูจะต้องสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในช่วง 5 นาทีแรกให้ได้ก่อน จึงจะทำให้การเรียนการสอนในคาบเรียนนั้นประสบผลสำเร็จ

4) การกระตุ้นทักษะการจำของนักเรียนสำหรับการเรียนปฏิบัติพิมพ์ ผู้สอนเชื่อว่ายังมีอีกวิธีการที่จะสามารถช่วยให้เด็กสนุกกับการเรียนดนตรีมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจและศึกษาค้นต่อไป

15) ปัญหาและอุปสรรคในการวิจัย

1) ปัญหาเกี่ยวกับเครื่องดนตรี ที่พบ คือ สายขิมขาดและเสียงเพี้ยน เนื่องจากนักเรียนบางคนที่ไม่สามารถควบคุมน้ำหนักมือ ซึ่งการเรียนการสอนที่ใช้ในงานวิจัยนั้นต้องใช้ทักษะการฟัง ถ้าขิมเพี้ยนมากก็จะไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์

2) ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน เช่น ไม่สนใจการทำกิจกรรมในชั้นเรียน ลืมนำแผนผังบันทึกทำนองมาในเวลาเรียน เป็นต้น

3) ปัญหาเกี่ยวกับครู บางครั้งครูลืมข้อตกลงและข้อกำหนดในการสัญลักษณ์ต่างๆ ในการวาดบนแผนผัง และการกำหนดขั้นตอนในการสอน เป็นต้น

16) ข้อเสนอแนะ

1) สามารถนำวิธีการสอนการตีพิมพ์โดยใช้สีและแผนผังเป็นแนวทางการศึกษากับเด็กในระดับชั้นอื่นหรือช่วงอายุต่างๆ รวมถึงเด็กพิเศษ

2) สามารถนำวิธีการใช้สีและแผนผังไปปรับใช้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความจำระยะสั้นและความจำระยะยาวที่เกิดขึ้นกับเด็กในช่วงอายุต่างๆ ได้

3) สามารถนำการใช้สีและแผนผังในการเรียนตีพิมพ์ไปพัฒนาโดยเพิ่มกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายเพื่อเป็นงานวิจัยทางดนตรีศึกษาที่สมบูรณ์มากขึ้น

หนังสืออ้างอิง

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). **จิตวิทยาการสอนดนตรี**. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ

ทศนา แคมณี. (2551). **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วนิดา พรหมบุตร. (2545). **การศึกษาวิธีการสอนพิมพ์สำหรับเด็ก : กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย**

ศรีนครินทร์วิโรฒ (ฝ่ายประถม). ดุริยนิพนธ์ สาขาดุริยางคศาสตร์ไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ.